Perustuslakivaliokunta

Perjantai 22.11.2024 klo 9.30—10.57

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Johannes Koskinen sd (1, 2, 4, 5, 6, 7) (3 osittain)
jäsen Mats Löfström r (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps (1, 2) (3 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (3 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Onni Rostila ps (1, 2) (3 osittain)
jäsen Johannes Yrttiaho vas (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
varajäsen Maaret Castrén kok (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
varajäsen Markku Eestilä kok (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
varajäsen Ville Valkonen kok (1, 2) (3 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 10 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2024 vp

Asiantuntijalausunto HE 173/2024 vp PeV 22.11.2024 erityisasiantuntija Saara Karttunen, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto A 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 173/2024 vp PeV 22.11.2024 erityisasiantuntija Saara Karttunen, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 173/2024 vp PeV 22.11.2024 professori Eeva Nykänen Asiantuntijalausunto C 3

Asiantuntijalausunto HE 173/2024 vp PeV 22.11.2024 professori Olli Mäenpää Asiantuntijalausunto D 3
Asiantuntijalausunto HE 173/2024 vp PeV 22.11.2024 professori Kaarlo Tuori Asiantuntijalausunto E 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- erityisasiantuntija Saara Karttunen, sosiaali- ja terveysministeriö, liite
- suunnittelija Tuomas Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Mirka-Tuulia Kuoksa, sosiaali- ja terveysministeriö
- professori Eeva Nykänen, liite

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- professori Olli Mäenpää, liite
- professori Kaarlo Tuori, liite

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2024 vp

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin lisätä kappaleen 3 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta on pitänyt opintolainan valtiontakausta ja sen suuruutta merkityksellisenä arvioitaessa opiskelijoiden asemaa ja toimeentuloa ja katsonut sen toteuttavan osaltaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkiselle vallalle säädettyä toimeksiantoa (ks. PeVL 58/2016 vp ja PeVL 26/2013 vp)."

Päätettiin lisätä kappaleen 4, josta oli tullut kappale 5, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslain 19 §:n 4 momentin säännös sisältää viittauksen asumisen omatoimiseen järjestämiseen. Perusoikeusuudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp, s. 72/II) mukaan sosiaaliset perusoikeudet eivät voi olla yksinomaan julkisen vallan vastuulla. Pikemminkin ehdotettujen perusoikeussäännösten kokonaisuus korostaa yhteiskunnan jäsenten omaa aktiivista toimintaa perusoikeuksien toteuttamisessa. Myös asumisen tulee pääosin toteutua yksilöiden omatoimisuuden kautta (PeVL 14/2023 vp, kappale 3)."

Päätettiin korvata kappale 5, josta oli tullut kappale 7, uudella kappaleella seuraavasti: "Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan silloisen hallitusmuodon taloudellisia ja sosiaalisia perusoikeuksia koskevia säännösehdotuksia muotoiltaessa kiinnitettiin erityistä huomiota tosiasiallisiin mahdollisuuksiin näiden oikeuksien toteuttamiseen ja varmistumaan

siitä, että ehdotukset soveltuisivat myös taloudellisten olosuhteiden muuttuessa (HE 309/1993 vp, s. 19/I). Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi perustoimeentulon turvaa koskevan säännöksen yhteydessä pitänyt lainsäätäjälle asetettavan toimintavelvoitteen luonteen mukaisena sitä, että sosiaaliturvaa suunnataan ja kehitetään yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp, s. 10/II). Valiokunta on lisäksi pitänyt johdonmukaisena, että — niiltä osin kuin kysymys on julkisen vallan välittömästi rahoittamista perustoimeentuloturvaetuuksista — etuuksien tasoa mitoitettaessa otetaan huomioon kulloinenkin kansantalouden ja julkisen talouden tila (PeVL 15/2023 vp, kappale 7, PeVL 40/2018 vp, s. 2, PeVL 11/2015 vp, s. 3, PeVL 34/1996 vp, s. 3/I). Valiokunta on esittänyt vastaavan arvion myös arvioitaessa perustuslain 19 §:n 3 momentissa turvattuja sosiaali- ja terveyspalveluita (PeVL 43/2024 vp, kappale 7)."

Päätettiin lisätä kappaleen 5, josta oli tullut kappale 7, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta on vanhempien tulojen huomioon ottamista opintotuessa arvioidessaan katsonut, ettei ollut perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyyn hyvin sovitettavissa, että korkeakouluopiskelijoiden osalta vanhempien tulot eivät vaikuta opintotuen määrään, mutta 18- ja 19-vuotiaiden muiden kuin korkeakoulussa opiskelevien kohdalla vanhempien tulot saattavat vaikuttaa opintotukeen (PeVL 58/2016 vp, s. 4-5, PeVL 6/2015 vp, s. 3). Valiokunta ei näissä yhteyksissä pitänyt kuitenkaan nimenomaisesti ongelmallisena, että vanhempien tuloja otetaan ylipäätään huomioon. Ottaen huomioon perusoikeusuudistuksen esitöissä 16 §:n 2 momentista ja 19 §:n 4 momentista tarveharkinnan mahdollisuudesta todettu, ja se, että ehdotettu 14 a §:n sääntely asumislisän määrästä opiskelijan asuessa vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa vastaa asiallisesti ennen asumistukisiirtoa voimassa ollutta säätelyä, jonka tavoitteena oli saattaa kaikki vanhemmalta vuokratussa tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvat keskenään samanlaiseen asemaan (HE 73/1999 vp, s. 4/I), ei ehdotettu 14 a §:n sääntely muodostu tältä osin perustuslain 6 §:n kannalta ongelmalliseksi."

Päätettiin muuttaa kappale 8, josta oli tullut kappale 11, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu sääntely ei kuitenkaan kokonaisuutena arvioiden muodostu ongelmalliseksi perustuslain 16 §:n 2 momentin ja 19 §:n 4 momentin kannalta."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain 22 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 171/2024 vp

Valiokunta päätti jatkaa asiantuntijakuulemista.

Valiokunta päätti lisäasiantuntijoista. Kutsutaan kuultaviksi: professori Mikael Hidén, professori Olli Mäenpää, professori Janne Salminen ja professori Veli-Pekka Viljanen.

6. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on tiistaina 26.11.2024 klo 9.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Mikael Koillinen